

בענין שאלת גשמים וענין התפילה

יום ה' לש"ק פ' בראשית, תשפ"ד

1. פ' בראשית (פרק ב')

(ד) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְקֹנֵק אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם : (ה) וְכָל שֵׁיחַ הַשְּׂדֵה טָרֶם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשְּׂדֵה טָרֶם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר יְקֹנֵק אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת הָאֱדָמָה : (ו) וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֱדָמָה : (ז) וַיִּצְרַר יְקֹנֵק אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָר מִן הָאֱדָמָה וַיִּפַּח בְּאָפָיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה :

טרם יהיה צורך - כל טרם שנמקרא לשון עד לא הוא, ואינו לשון קודם... ואף זה תפרש עדיין לא היה צורך כשנגמרה צריאת העולם נשתי קודם שנצרכה אדם: וכל עשז השדה טרם יצמח - עדיין לא צמח, ונשלישי שכתוב ותולא הארץ, על פתח הקרקע עמדו עד יום שש: כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשנא אדם וידע שהם נורך לעולם התפלל עליהם וירדו, ונמחו האילנות והדשאים:

2. גמרא תענית ב.

וליתני מאימתי מזכירין על הגשמים, מאי גבורות גשמים? - אמר רבי יוחנן: מפני שיורדין בגבורה... ומנא לן דבתפלה? - דתניא: לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם, איזו היא עבודה שהיא בלב - הוי אומר זו תפלה. וכתוב בתריה ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש.

3. מהרש"א (חידושי אגדות, שם)

וא"ת ומאי קבעי ליה ומנלן דבתפלה הא מפורש בתפלת שלמה בהעצר השמים ולא יהיה מטר וגו' והתפללו וגו' וי"ל דקרא לא איירי אלא בהעצר כבר השמים בעי תפלה ע"ז בעת צרה אבל הכא בעי בלאו עת צרה אלא בתפלה קבועה שבכל יום מנלן ומייתי לה מלעבדו בכל לבבכם וגו'...

4. מתני' וגמ' בבא מציעא כח.

מתני': ועד מתי חייב להכריז? עד כדי שידעו בו שכניו, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שלש רגלים, ואחר הרגל האחרון שבעה ימים, כדי שילך לביתו שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד.

גמ': ...רבי יהודה אומר כו'. ורמינהו: בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים, רבן גמליאל אומר: בשבעה בו, (שהוא) חמישה עשר יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבארץ ישראל לנהר פרת! - אמר רב יוסף: לא קשיא: כאן - במקדש ראשון, כאן - במקדש שני. במקדש ראשון, דנפיש ישראל טובא, דכתיב בהו יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרב - בעינן כולי האי, במקדש שני דלא נפיש ישראל טובא, דכתיב בהו כל הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים שלש מאות ששים - לא בעינן כולי האי.

5. R. Samson Raphael Hirsch (Breishis, ibid.)

grants rain for the sake of man's work on the earth. True, the formation of the rain depends on the laws of nature, whose source is in the Name אלקים. But when, where, and how the rain should fall, that it should come לברכה and not לקללה, is decided by God's moral rule, whose source is in the Name ה'...

Our verse thus alludes to what our Sages have said, that the key of rain is not entrusted to a שליח, an agent (תענית ב.). All the forces of nature, which act as God's agents, לא יסבו בלכתן, do not swerve from their fixed course... Rainfall and changes in atmospheric precipitation effect changes in the earth's atmosphere, which in turn modify the effect of the sun's rays. All these depend on the מפתח של גשמים, which God entrusted to His moral rule...

6. דרך ה' (ח"ד, פרק ה')

ענין התפילה הוא: כי הנה מן הסדרים שסידרה החכמה העליונה הוא, שלהיות הנבראים מקבלים שפע ממנו ית', צריך שיתעוררו הם אליו ויתקרבו לו ויבקשו פניו, וכפי התעוררותם לו כן ימשך אליהם שפע, ואם לא יתעוררו לא ימשך להם. והנה האדון ב"ה חפץ ורוצה שתרבה טובת ברואיו בכל זמניהם, והכין להם עבודה זו דבר יום ביומו, שעל ידה ימשך להם שפע ההצלחה והברכה כפי מה שהם צריכים לפי מצבם זה, בזה העולם.